

Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право
УДК 342.95

Чорнописька Вікторія Зіновіївна

*кандидат історичних наук,
старший викладач кафедри цивільного права та процесу
Навчально-науковий інститут права, психології та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»*

Чорнописька Виктория Зиновьевна

*кандидат исторических наук,
старший преподаватель кафедры гражданского права и процесса
Учебно-научный институт права, психологии и инновационного образования
Национального университета «Львовская политехника»*

Victoriya Chornopyska

*PhD, Senior Lecturer of the Department of Civil Law and Procedure
Institute of Law, Psychology and Innovative Education of
Lviv Polytechnic National University
ORCID: 0000-0002-3230-5971*

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ГАРАНТІЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ДУХОВНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ НОВОГО
ОСВІТНЬОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ
АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВЫЕ ГАРАНТИИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
УЧРЕЖДЕНИЙ ВЫСШЕГО ДУХОВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В
КОНТЕКСТЕ НОВОГО ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО
ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА УКРАИНЫ
ADMINISTRATIVE AND LEGAL GUARANTEES OF ACTIVITIES OF
INSTITUTIONS OF HIGHER SPIRITUAL EDUCATION IN THE
CONTEXT OF THE NEW EDUCATIONAL LEGISLATION OF
UKRAINE**

Анотація. У статті проаналізовано адміністративно-правові гарантії діяльності закладів вищої духовної освіти в контексті сучасного освітнього законодавства України. З огляду на недостатній рівень науково-правового вивчення теми та зважаючи на інноваційні процеси в українському освітньому середовищі, наша розвідка певною мірою заповнює прогалини у дослідженні цієї проблематики. Незважаючи на задекларовані норми в освітньому законодавстві адміністративно-правові гарантії діяльності закладів вищої духовної освіти як релігійних організацій продовжуються формуватися.

Нове освітнє законодавство заклало нові гарантії для закладів вищої духовної освіти та визначило нову траєкторію розвитку богословської освіти. Зокрема, законом зберігається автономність від МОН України, при цьому у результаті проходження акредитації ЗВДО можуть видавати диплом державного зразка. Законодавець дозволяє релігійним організаціям максимально корелювати освітню політику ЗВДО, визначати принципи діяльності студентського самоврядування. Щодо процедури ліцензування та акредитації, відкриття аспірантури та докторантури, спеціалізованої вченої ради зі спеціальності 041 «Богослов'я» законодавцем передбачаються істотні поступки та чітко визнаються всі документи ЗВДО які є еквівалентні державним документам. Також законодавством визначено, що документи про освіту, наукові ступені та вчені звання, які видані особам в ЗВДО, можуть бути визнанні як еквівалентні державним документам. Втім, інституціалізація богослов'я в світській системі освіти вимагає пошуку нових форм її присутності в освітньо-науковому просторі України.

Ключові слова: адміністративно-правові гарантії, заклади вищої духовної освіти, Закон України «Про вищу освіту», релігійні організації, Міністерство освіти і науки України, комітет Верховної ради України з питань освіти і науки.

Аннотация. В статье проанализированы административно-правовые гарантии деятельности учреждений высшего духовного образования в контексте современного образовательного законодательства Украины. Учитывая недостаточный уровень научно-правового изучения темы и учитывая инновационные процессы в украинском образовательной среде, наша разведка в определенной степени восполняет пробелы в исследовании этой проблематики. Несмотря на задекларированные нормы в образовательном законодательстве административно-правовые гарантии деятельности учреждений высшего духовного образования как религиозных организаций продолжают формироваться.

Новое образовательное законодательство заложило новые гарантии для учреждений высшего духовного образования и определило новую траекторию развития богословского образования. В частности, законом сохраняется автономность от МОН Украины, при этом в результате прохождения аккредитации ЗВДО могут выдавать диплом государственного образца. Законодатель позволяет религиозным организациям максимально коррелировать образовательную политику ЗВДО, определять принципы деятельности студенческого самоуправления. О процедуре лицензирования и аккредитации, открытие аспирантуры и докторантуры, диссертационного совета по специальности 041 «Богословие» законодателем предусматриваются существенные уступки и четко признаются все документы ЗВДО которые являются эквивалентные государственным документам. Также законодательством определено, что документы об образовании, ученых степенях и ученых званиях, выданных лицам в ЗВДО, могут быть признаны как эквивалентные государственным документам. Впрочем, институционализация богословия в светской системе образования требует

поиска новых форм ее присутствия в образовательно-научном пространстве Украины.

Ключевые слова: *административно-правовые гарантии, учреждения высшего духовного образования, Закон Украины «О высшем образовании», религиозные организации, Министерство образования и науки Украины, Комитет Верховной Рады Украины по вопросам образования и науки.*

Summary. *The article analyzes the administrative and legal guarantees of higher spiritual education institutions in the context of modern educational legislation of Ukraine. Given the insufficient level of scientific and legal study of the topic and given the innovative processes in the Ukrainian educational environment, our intelligence to some extent fills the gaps in the study of this issue. Despite the declared norms in the educational legislation, the administrative and legal guarantees of the activity of institutions of higher spiritual education as religious organizations continue to be formed.*

The new educational legislation laid down new guarantees for institutions of higher spiritual education and defined a new trajectory for the development of theological education. In particular, the law preserves autonomy from the Ministry of Education and Science of Ukraine, and as a result of accreditation ZVDO may issue a state diploma. The legislator allows religious organizations to maximally correlate the educational policy of ZVDO, to determine the principles of student self-government. Regarding the licensing and accreditation procedure, opening of postgraduate and doctoral studies, specialized academic council on specialty 041 "Theology", the legislator provides for significant concessions and clearly recognizes all documents of the EITI that are equivalent to state documents. The legislation also stipulates that documents on education, scientific degrees and academic titles, which are issued to persons in the ZVDO, may be recognized as equivalent to state documents. However, the

institutionalization of theology in the secular education system requires the search for new forms of its presence in the educational and scientific space of Ukraine.

Key words: administrative and legal guarantees, institutions of higher spiritual education, Law of Ukraine "On Higher Education", religious organizations, Ministry of Education and Science of Ukraine, Committee of the Verkhovna Rada of Ukraine on Education and Science.

Постановка проблеми. Суспільно-політичні зміни в Україні обумовлюють нові тенденції у розвитку освітньо-наукового дискурсу. Сьогодні богословська освіта у конфесійній та державній системі вищої освіти є на шляху зближення, але разом з тим, зберігає свою автономність та специфічність. Істотні зміни в системі вищої освіти, зокрема введення богословської освіти, обумовлюють необхідність модернізації цілої низки освітньо-наукових процесів та їх, як ціннісного переосмислення, так і адміністративно-правового регулювання. Феномен богословської освіти постає нині як чинник багатьох суспільно-цивілізаційних змін. Із розвитком богословської освіти в Україні пов'язане формування нормативно-правового забезпечення, позаяк за радянських часів богословська освіта була під фактичною заборонаю, у період незалежності вона обмежувалася українським законодавством, і тільки у 2014 р. були остаточно зняті дискримінаційні обмеження у розвитку богословської освіти. Незважаючи на задекларовані норми в освітньому законодавстві адміністративно-правові гарантії діяльності закладів вищої духовної освіти як релігійних організацій продовжуються формуватися.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема адміністративно-правових гарантій діяльності закладів вищої духовної освіти (далі – ЗВДО) не набула належного висвітлення у вітчизняному науковому дискурсі. Окремі аспекти цієї проблематики аналізували такі

українські дослідники як М. Васін [1], О. Дятлик [2], І. Кундеренко [3], Ю. Решетніков [4], В. Хромець [5], Я. Чорнойван [6], Ю. Шульга [7]. Так, М. Васін зосереджує увагу на питанні нормативно-правового забезпечення діяльності релігійних організацій та їх практичній значущості у розвитку громадянського суспільства [1, с. 59]. О. Дятлик аналізує особливості впровадження та інтеграції освітніх програм спеціальності «Богослов'я» в систему вищої освіти України у контексті зміни українського законодавства [2, с. 34]. Дослідник І. Кундеренко здійснює ретроспективний огляд правових засад становлення ЗВДО, заснованих протестантськими конфесіями України [3]. Вчені Ю. Решетніков та В. Хромець характеризують особливості процесуального формування нормативно-правової бази діяльності ЗВДО в частині визнання документів про вищу освіту, наукові ступені та вчені звання [4; 5]. Я. Чорнойван на основі нормативно-правових актів розглядає питання акредитації та ліцензування ЗВДО [6]. Ю. Шульга здійснює порівняльний аналіз освітнього законодавства України та країн Європейського Союзу, особлива увага приділяється висвітленню цього питання у міжнародних правових документах [7]. З огляду на недостатній рівень науково-правового вивчення теми та зважаючи на інноваційні процеси в українському освітньому середовищі, наша розвідка є актуальною та покликана певною мірою заповнити прогалини в дослідженні цієї проблематики.

Формулювання цілей статті. Проаналізувати адміністративно-правові гарантії діяльності закладів вищої духовної освіти в контексті сучасного освітнього законодавства України.

Виклад основного матеріалу. Після тривалого пошуку різноманітних альтернатив щодо адміністративно-правового регулювання діяльності закладів вищої духовної освіти, стало зрозуміло, що без змін в освітньому законодавстві системно вирішити це питання є вкрай проблематично. Відтак, лідери релігійних організацій почали активно

звертатися до владних інституцій з метою негайного внесення відповідних змін до українського законодавства. 14 лютого 2013 р. Голова комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України (далі – ВРУ) Л. Гриневич провела зустріч з представниками релігійних організацій щодо вирішення проблем державного визнання результатів освітньої та наукової діяльності ЗВДО та можливостей подальшого розвитку богословської освіти і науки [8]. На початку, пропонувалося фактично політичне рішення, держава визнає документи ЗВДО без відповідних державних механізмів такого визнання.

Обговорення цієї проблеми у більш ширшому форматі відбулося 2–3 квітня 2013 р. на конференції «Богослов'я в Україні: організаційний та освітньо-науковий контекст», в якій взяли участь представники ВРУ, Міністерства освіти і науки України (далі – МОН), духовних і світських центрів богословської науки та освіти, іноземні делегати. Результатом роботи стала резолюція спрямована до МОН та ВРУ, у якій були викладені пропозиції та основоположні принципи, що повинні були лягти в основу змін українського законодавства [9]. Відтак при комітеті з питань науки і освіти ВРУ була створена робоча група з опрацювання правового механізму визнання результатів богословської освіти і науки.

У результаті жвавих дискусій, члени робочої групи розробили компромісний варіант законопроекту, який 20 червня 2013 р. був зареєстрований у ВРУ під назвою «Проект Закону про внесення змін до деяких законів України (щодо визнання документів про освіту та наукові ступені, що видаються духовними навчальними закладами)» (реєстр. № 2380а) та включено до порядку денного ВРУ на 2 вересня 2013 р. [10]. Слід зауважити, що законопроект був одногolosно схвалений комітетом ВРУ з питань освіти і науки, а також підтриманий всіма керівниками релігійних організацій та уповноваженою ВРУ з прав людини В. Лутковською, втім не отримав підтримки від профільного міністерства.

Суспільно-політична ситуація в Україні обумовила вирішення більш нагальних проблем, тому питання богословської науки і освіти було на певний час відкладено. Після «Революції гідності» та зміни влади в квітні 2014 р., МОН ініціювало голосування за новий Закон України «Про вищу освіту». Відтак постала можливість інтегрувати до його положень напрацювання законопроекту № 2380а. Аналіз цього документу показав, що він враховував інтереси ЗВДО, надавав їм реальної самоврядності, спростовував процедуру ліцензування та акредитації, а також дозволяв здійснювати освітню діяльність без ліцензування та акредитації, видаючи документи про вищу освіту власного взірця. Окрім цього, концепція щодо ліцензування та акредитації ЗВДО істотно спростовувала процедури й скасовувала певні норми (приміром, строге регулювання матеріально-технічної бази). Це дозволяло ЗВДО легко легалізувати свою освітню діяльність та інтегруватися в систему національної освіти, зберігши при цьому статус ЗВДО як релігійної організації.

Відтак, до ЗУ «Про вищу освіту» було запропоновано внести кілька правок до статей та доповнити перелік прикінцевих положень. Статті стосувалися видання дипломів державного зразка, підсумкової атестації, проходження акредитації та ліцензування, натомість перехідні положення вирішували питання визнання раніше отриманих документів щодо: проходження акредитації; відкриття аспірантури та докторантури; діяльності спеціалізованих вчених рад; про отримання вищої освіти; про присвоєння наукових ступенів та вчених звань. Зокрема, в цьому проєкті вперше на законодавчому рівні актуалізувалося й питання про виокремлення богослов'я в окрему галузь знань. Висунуті робочою групою пропозиції були включені до проєкту закону та проголосовані 8 квітня 2014 р. в першому читанні, опісля передані до другого читання. Виникла певна суперечність щодо того, чи повинен ЗВДО проходити ліцензування,

чи одразу акредитацію, втім у кінцевому результаті усі пропозиції були прийняті.

Новий ЗУ «Про вищу освіту» певною мірою подолав кордон між державними та духовними закладами вищої освіти у розвитку богословської науки і освіти, дозволив інтегруватися ЗВДО в національну освітню систему зберігаючи при цьому належний рівень автономії та релігійну специфіку своєї діяльності. Так, згідно новацій профільного закону ЗВДО, які створені відповідно до ЗУ «Про свободу совісті та релігійні організації», отримали можливість на державне визнання їх освітньої та наукової діяльності [5]. Зауважимо, що закон не визначає окремого поняття «заклад вищої духовної освіти» й розуміє його у статусі релігійної організації, порядок створення та діяльності яких і надалі регулюються ЗУ «Про свободу совісті та релігійні організації». Втім, ЗУ «Про вищу освіту» створює нові можливості та надає більше прав як ЗВДО, так і їх випускникам й науково-педагогічним працівникам (далі – НПП).

ЗУ «Про вищу освіту» проблемі вищої духовної освіти відводить низку положень, які вважаємо за доцільне проаналізувати. Так, ст. 3., п.3. «гарантує незалежність здобуття вищої освіти від політичних партій, громадських і релігійних організацій (окрім закладів вищої духовної освіти)» [11]. Цим пунктом визначається, що українське законодавство надає право релігійним організаціям здійснювати прямий вплив на діяльність ЗВДО, які є створені ними.

У першій редакції ЗУ «Про вищу освіту» у ст. 24, п. 12 зазначалося, що ЗВДО, які бажають вносити інформацію про видані власні ними дипломи про вищу освіту до ЄДЕБ з питань освіти, мають пройти ліцензування. ЗВДО, які бажають видавати дипломи державного взірця, повинні пройти акредитацію освітньої програми. Формулювання «які бажають» вказувало на те, що ЗВДО не зобов'язані були проходити ні

ліцензування, ні акредитації. Сьогодні ця норма є скасована у зв'язку з набуттям дії інших нормативно-правових актів.

Ст. 32. ЗУ «Про вищу освіту» визначає принципи, які є основоположними для діяльності закладів вищої освіти (далі – ЗВО). Четвертий принцип передбачає «незалежність від політичних партій, громадських і релігійних організацій (окрім закладів вищої духовної освіти)» [11]. Як бачимо, цей принцип є виключенням для ЗВДО з огляду на їх особливий статус в системі освіти, позаяк вони є відокремлені від державного втручання. ЗВДО безпосередньо залежать від релігійних організацій, які їх створили й в праві визначати принципи діяльності цих освітніх інституцій відповідно до своїх статутів. Цей принцип поширюється на всі без винятку ЗВДО, оскільки всі вони відповідно до ст. 11 ЗУ «Про свободу совісті та релігійні організації» створюються релігійними управліннями з метою підготовки священослужителів та інших необхідних для їх функціонування релігійних спеціальностей.

Ст. 40. регламентує діяльність студентського самоврядування у ЗВО й передбачає принципи відповідно до яких його органи повинні діяти, зокрема «незалежності від впливу політичних партій та релігійних організацій (окрім закладів вищої духовної освіти)» [11]. Особливий статус за цією нормою знову отримують ЗВДО, що релігійні організації, які їх створюють, можуть здійснювати певний вплив на діяльність студентського самоврядування в цих освітніх інституцій.

Щодо керівництва ЗВДО ст. 42. у п. 6 визначає, що «порядок призначення керівників закладів вищої духовної освіти регулюється їхніми статутами, зареєстрованими у встановленому законодавством порядку» [11]. Ця стаття чітко вказує на те, що ЗВДО під час процедури призначення керівників не керується вимогами встановленими ЗУ «Про вищу освіту», а власним статутом, зареєстрованим у передбаченому законодавством порядку. Відтак, повністю унеможлиблює вплив держави на призначення

керівника ЗВДО, не зобов'язує дотримуватися процедур голосування та відповідних вимог до кандидата передбачених ЗУ «Про вищу освіту». Слід зауважити, що є досить поширеною практика серед ЗВДО, коли керівник не обирається спільнотою освітньої духовної інституції, а призначається лідером релігійної організації.

У прикінцевих та перехідних положеннях п. 18. встановлено, що «під час проходження у передбаченому законодавством порядку ЗВДО процедури ліцензування та акредитації освітньої програми за спеціальністю «Богослов'я», створення та діяльності аспірантури, докторантури, спеціалізованої вченої ради цього ЗВДО за галуззю знань «Богослов'я», документи про вищу освіту, наукові ступені та вчені звання викладачів (педагогічних і науково-педагогічних працівників) і членів спеціалізованої вченої ради, видані ЗВДО, вважаються еквівалентними відповідним документам, що видаються у передбаченому законодавством порядку» [12].

Ця норма стала важливим кроком на зустріч релігійним організаціям у подальшому розвитку академічного богослов'я, позаяк прирівнює документи науково-педагогічних працівників ЗВДО до державних у процесі проходження державної легалізації освітніх і наукових програм за спеціальністю «Богослов'я». У серпні 2015 р. КМУ було прийнято постанову № 33652, яка затвердила відповідний порядок процедури визнання [1].

Наступним важливим документом щодо визнання документів ЗВДО був Наказ МОН від 08. 04. 2016 р. №381 «Деякі питання державного визнання документів про вищу духовну освіту, наукові ступені та вчені звання» [14]. Згідно нього було затверджено положення про дві комісії: Комісію з державного визнання документів про вищу духовну освіту [15] та Комісію з державного визнання документів про наукові ступені і вчені звання [16]. До персонально-професійного складу цих комісій увійшли

представники: МОН; Громадської ради з питань співпраці з церквами та релігійними організаціями; релігійних організацій; ЗВО, які мають ліцензію на освітню діяльність в галузі знань «Богослов'я», а також два члена правління громадської організації «Євангельська акредитаційна теологічна асоціація» [17]. Так, приміром Комісію з державного визнання документів про вищу духовну освіту у 2018 р. було прийнято позитивне рішення щодо 1427 дипломів, визнано 83 диплома про наукові ступені та 19 про вчені звання [11].

У наказі МОН «Про затвердження Порядку присвоєння вчених звань науковим і науково-педагогічним працівникам» про особливість ЗВДО йдеться в окремих частинах. Так, у Загальних положеннях в II абзаці 2 пункту визначається, що рішення про присвоєння вчених звань НПП ЗВДО може прийматися вченими радами ЗВДО, статuti (положення) яких зареєстровані у передбаченому законодавством порядку, які пройшли процедуру ліцензування освітньої діяльності, й за умови дотримання вимог, визначених цим Порядком» [12]. Тобто, після 1. 09. 2018 р. вчені звання працівників релігійних освітніх інституцій визнаються державою лише ті, які присвоєні ЗВДО, що отримали у визначеному законодавством порядку ліцензію та подали до МОН атестаційну справу про затвердження рішення Вченої ради цього закладу щодо присвоєння вченого звання. Відомо, що після отримання ліцензії закладом освіти, особи можуть претендувати на вчене звання доцента через 5 років, професора – 10 років. Щодо визнання стажу працівників ЗВДО законодавець знову зробив виняток, для НПП ЗВДО враховується стаж педагогічної роботи у ЗВДО, статuti (положення) яких зареєстровані у визначеному законодавством порядку [12]. Отже, коли ЗВДО має ліцензію та подає атестаційну справу особи до МОН, то стаж на науково-педагогічних посадах отриманий до ліцензії зараховується при присвоєнні вченого звання.

Окремим пунктом перехідних положень ЗУ «Про вищу освіту» визначалося, що богослов'я має бути виокремлено в окрему галузь. Відтак у лютому 2015 р. було оприлюднено для громадського обговорення проєкт Національної стандартної класифікації освіти щодо спеціальностей III освітньо-наукового рівня та IV наукового рівнів освіти. Перелік спеціальностей щодо християнського богослов'я був опрацьований міжконфесійною робочою групою, яка діяла на базі Українського католицького університету, що сформувала вісім спеціальностей та підготувала їх паспорти: 01. Догматика; 02. Бібліїстика; 03. Історичне богослов'я; 04. Літургіка; 05. Церковна історія; 06. Моральне богослов'я і соціальне вчення; 07. Канонічне (Церковне) право; 08. Практичне богослов'я та 09. спеціальності інших конфесій.

Втім, пізніше стало зрозуміло, що галузі та спеціальності мають бути ідентичні на усіх чотирьох рівнях вищої освіти від бакалаврського до докторського. Позаяк, на практиці це призведе до того, що у процесі проходження ліцензування та акредитації на I та II рівнях вищої освіти як ЗВО, так ЗВДО будуть змушені ліцензувати та акредитувати кожну спеціальність окремо, що створюватиме значні перешкоди у розвитку богословської освіти в цілому.

Відтак, згідно постанови МОН № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» від 29 квітня 2015 р. [14] «Богослов'я» стає окремою галуззю знання 04 Богослов'я з кодом спеціальності 041 Богослов'я. Ця галузь передбачає початковий рівень вищої освіти – молодший бакалавр, перший рівень – бакалавр, другий рівень – магістр; третій (освітньо-науковий) рівень – доктор філософії та науковий рівень – доктор наук [4].

Наступним етапом після затвердження галузі та спеціальностей є підготовка освітніх стандартів. 6 квітня 2016 р. було затверджено

персональний склад підкомісії 041 Богослов'я Науково-методичної комісії 4 з гуманітарних наук та богослов'я сектору вищої освіти Науково-методичної ради МОН України [15]. При опрацюванні стандарту вищої освіти зі спеціальності 041 Богослов'я було враховувати компетентісний підхід, коли стандарт регулює лише нормативну частину навчального плану, для першого рівня вищої освіти ця частка складає 50%, для другого рівня вищої освіти – 25%, інша частина навчального плану визначається самостійно ЗВО. Особливість, яка враховувалася при розробці стандартів є те, що богословська освіта розвивається як в духовних, так і світських закладах вищої освіти. Для перших є важливий акцент на конфесійній освіті, натомість для других – на міжконфесійній богословській освіті. Рекомендації щодо розробки стандартів вищої освіти були узагальнені в Наказі МОН України № 600 «Про затвердження та введення в дію Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти» від 01.06.2016 р. [16].

Поява спеціальності «Богослов'я» в секуляризованому освітньому просторі є одним із пілотних інноваційних проєктів, з моменту набрання чинності цього Закону. Підготовка християнських богословів є доступною через ліцензовані та акредитовані програми з богослов'я в таких закладах вищої освіти, як Острозька Академія, Український католицький університет, Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля, Харківський національний університет ім. В. Каразіна, Південноукраїнський державний педагогічний університет ім. К. Ушинського, Класичний приватний університет та інші. Відкриття богословських освітніх програм у світських закладах вищої освіти орієнтоване на підготовку богослова як вченого для того, щоб могли в богословському рівні об'єктивно вирішити правові аспекти діяльності релігійних організацій.

Висновки. Таким чином, нове освітнє законодавство намагається подолати розрив між духовною та світською системами вищої освіти. Україна в пострадянському просторі є «єдиною країною, в якій здійснюється державне визнання раніше виданих дипломів релігійних навчальних закладів», що дозволяє ЗВДО працювати в державних установах та інших суспільних сферах, а також продовжувати навчання в аспірантурі, докторантурі державних закладах вищої освіти.

Нове освітнє законодавство заклало нові гарантії для закладів вищої духовної освіти та визначило нову траєкторію розвитку богословської освіти. Зокрема, законом зберігається автономність від МОН України, при цьому у результаті проходження акредитації ЗВДО можуть видавати диплом державного зразка. Законодавець дозволяє релігійним організаціям максимально корелювати освітню політику ЗВДО, визначати принципи діяльності студентського самоврядування. Щодо процедури ліцензування та акредитації, відкриття аспірантури та докторантури, спеціалізованої вченої ради зі спеціальності 041 «Богослов'я» законодавцем передбачаються істотні поступки та чітко визнаються всі документи ЗВДО які є еквівалентні державним документам. Також законодавством визначено, що документи про освіту, наукові ступені та вчені звання, які видані особам в ЗВДО, можуть бути визнанні як еквівалентні державним документам. Втім, інституціалізація богослов'я в світській системі освіти вимагає пошуку нових форм її присутності в освітньо-науковому просторі України.

Література

1. Васін М. С. Правові аспекти взаємодії держави і релігійних організацій у сфері розвитку пенітенціарного капеланства // Часопис Київського університету права. 2018. № 3. С. 58–62.

2. Дятлик О. Впровадження та інтеграція освітніх програм спеціальності «богослов'я» у систему вищої освіти України: управління інноваційним проектом : магістерська дипломна робота: 073. Київ, 2018. 117 с.
3. Кундеренко І. Протестантські духовні заклади вищої освіти як невід'ємна частина освітнього простору України // Актуальні питання гуманітарних наук. Вип 32. Т. 1. 2020. С. 254–262.
4. Решетніков Ю. Статус богословської освіти в Україні в контексті подальшої гармонізації державно-конфесійних відносин // Актуальні проблеми державного управління. 2013. Вип. 1. С. 131–137.
5. Хромець В. Богословська освіта як феномен релігійного та світського освітнього простору України: дис. ... докт. філос. наук. Київ, 2019. 404 с.
6. Чорнойван Я. В. Державна акредитація вищих духовних навчальних закладів в Україні. Гілея. Історичні науки. Філософські науки. Політичні науки : наук. вісник : зб. наук. праць. 2017. Вип. 117 (2). С. 217–222/
7. Шульга Ю. С. Законодавча база духовної освіти в Україні // Інноваційна педагогіка. Вип. 21. Т. 1. 2020. С. 86–90.
8. Голова Комітету з питань науки і освіти обговорила з представниками Церков питання державного визнання богословських навчальних закладів. Верховна Рада України // Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Povidomlennya/72756.html> (дата звернення: 25.11.2020).
9. Організатори конференції «Богослов'я в Україні: організаційний та освітньо-науковий контекст» підвели підсумки // Релігія в Україні. URL: https://www.religion.in.ua/news/ukrainian_news/21529-organizatori-konferenciyi-bogoslovyu-v-ukrayini-organizacijnij-ta-osvitno-naukovij-kontekst-pidveli-pidsumki.html (дата звернення: 25.11.2020).

10. Проект Закону про внесення змін до деяких законів України (щодо визнання документів про освіту та наукові ступені, що видаються духовними навчальними закладами). Верховна Рада України // Офіційний веб-портал. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc6_main?id=&pid069=164&Ses=119&Sk1=0 (дата звернення: 25.11.2020).
11. Закон України «Про вищу освіту». База даних «Законодавство України» // ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 25.11.2020).
12. Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації. Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991, № 25, ст.283. База даних «Законодавство України» // ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-12#Text> (дата звернення: 25.11.2020).
13. Постанова Кабінету Міністрів України від 19.08.2015 № 652 Про державне визнання документів про вищу духовну освіту, наукові ступені та вчені звання, виданих закладами вищої духовної освіти. База даних «Законодавство України» // ВР України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/652-2015-%D0%BF> (дата звернення: 25.11.2020).
14. Наказ Міністерства освіти і науки України «Деякі питання державного визнання документів про вищу духовну освіту, наукові ступені та вчені звання» від 08.04.2016 №381 // Міністерство освіти і науки України. Офіційний веб-сайт. URL: <http://old.mon.gov.ua/files/normative/2016-06-22/5708/nmo-381.pdf> (дата звернення: 25.11.2020).
15. Положення про Комісію з державного визнання документів про вищу духовну освіту. База даних «Законодавство України» // ВР України.

- URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0679-16#Text> (дата звернення: 26.11.2020).
16. Положення про Комісію з державного визнання документів про наукові ступені та вчені звання. База даних «Законодавство України» // ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0679-16#Text> (дата звернення: 26.11.2020).
17. Персональний склад науково-методичних комісій (підкомісій) сектору вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України // Міністерство освіти і науки України. Офіційний веб-сайт. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-personalnij-sklad-naukovo-metodichnih-komisij-pidkomisij-sektoru-vishoyi-osviti-naukovo-metodichnoyi-radi-mon> (дата звернення: 26.11.2020).
18. Визнання документів духовних навчальних закладів // Українська Православна Церква. Синодальний інформаційно-просвітницький відділ УПЦ. URL: <https://news.church.ua/2018/04/02/viznannya-dokumentiv-duhovnix-navchalnix-zakladiv-shho-yak-i-koli-yurij-reshetnikov/> (дата звернення: 26.11.2020).
19. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Порядку присвоєння вчених звань науковим і науково-педагогічним працівникам» // Міністерство освіти і науки України. Офіційний веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0183-16#Text> (дата звернення: 26.11.2020).
20. Хромець В. Л. Нормативно-правове врегулювання діяльності закладів вищої духовної освіти в умовах нового освітнього законодавства України // Освітній дискурс. Гуманітарні науки. 2018. Вип. 6. С. 104–116.
21. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти». База даних

«Законодавство України» // ВР України. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF#Text> (дата
звернення: 26.11.2020).

22. Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження персонального складу Науково-методичних комісій (підкомісій) сектору вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України» // Міністерство освіти і науки України. Офіційний веб-сайт. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-personalnij-sklad-naukovo-metodichnih-komisij-pidkomisij-sektoru-vishoyi-osviti-naukovo-metodichnoyi-radi-mon> (дата звернення: 26.11.2020).
23. Наказ Міністерства освіти і науки України 01.06.2016 № 600 «Про затвердження та введення в дію Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти» // Міністерство освіти і науки України. Офіційний веб-сайт. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-vnesennya-zmin-do-nakazu-ministerstva-osviti-i-nauki-vid-01062016-600> (дата звернення: 26.11.2020).

References

1. Vasin M. S. Pravovi aspekty vzajemodiji derzhavy i religijnykh orghanizacij u sferi rozvytku penitenciarного kapelanstva // Chasopys Kyjivskogo universytetu prava. 2018. # 3. S. 58–62.
2. Djatlyk O. Vprovadzhennja ta integracija osvitnikh proghram specialnosti «boghoslov'ja» u systemu vyshhoji osvity Ukrajinny: upravlinnja innovacijnym projektom : magistersjka dyplomna robota: 073. Kyjiv, 2018. 117 s.
3. Kunderenko I. Protestantsjki dukhovni zaklady vyshhoji osvity jak nevid'jemna chastyna osvitnjogho prostoru Ukrajinny // Aktualjni pytannja ghumanitarnykh nauk. Vyp 32. T. 1. 2020. S. 254–262.

4. Reshetnikov Ju. Status boghoslovsjkoji osvityv v Ukrajinu v konteksti podaljšhoji gharmonizaciji derzhavno-konfesijnykh vidnosyn // Aktualjni problemy derzhavnogho upravlinnja. 2013. Vyp. 1. S. 131–137.
5. Khromecj V. Boghoslovsjka osvita jak fenomen religijnogho ta svitsjkogho osvitnjogho prostoru Ukrajinu: dys. ... dokt. filos. nauk. Kyjiv, 2019. 404 s.
6. Chornojvan Ja. V. Derzhavna akredytacija vyshhykh dukhovnykh navchaljnykh zakladiv v Ukrajinu. Ghileja. Istorychni nauky. Filosofsjki nauky. Politychni nauky : nauk. visnyk : zb. nauk. pracj. 2017. Vyp. 117 (2). S. 217–222/
7. Shuljgha Ju. S. Zakonodavcha baza dukhovnoji osvity v Ukrajinu // Innovacijna pedagoghika. Vyp. 21. T. 1. 2020. S. 86–90.
8. Gholova Komitetu z pytanj nauky i osvity obghovoryla z predstavnykamy Cerkov pytanja derzhavnogho vyznannja boghoslovsjkykh navchaljnykh zakladiv. Verkhovna Rada Ukrajinu // Oficijnyj vebportal parlamentu Ukrajinu. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Povidomlennya/72756.html> (data zvernennja: 25.11.2020).
9. Orghanizatory konferenciji «Boghoslov'ja v Ukrajinu: orghanizacijnyj ta osvitno-naukovyj kontekst» pidvely pidsumky // Relighija v Ukrajinu. URL: https://www.religion.in.ua/news/ukrainian_news/21529-organizatori-konferenciyi-bogoslovyia-v-ukrayini-organizacijnij-ta-osvitno-naukovij-kontekst-pidveli-pidsumki.html (data zvernennja: 25.11.2020).
10. Projekt Zakonu pro vnesennja zmin do dejakykh zakoniv Ukrajinu (shhodo vyznannja dokumentiv pro osvitu ta naukovu stupeni, shho vydajutjsja dukhovnymy navchaljnymy zakladamy). Verkhovna Rada Ukrajinu // Oficijnyj veb-portal. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc6_main?id=&pid069=164&Ses=119&Sk1=0 (data zvernennja: 25.11.2020).

11. Zakon Ukrainy «Pro vyshhu osvitu». Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» // VR Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (data zvernennja: 25.11.2020).
12. Zakon Ukrainy «Pro svobodu sovisti ta religijni orghanizaciji. Vidomosti Verkhovnoji Rady URSR (VVR), 1991, # 25, st.283. Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» // VR Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-12#Text> (data zvernennja: 25.11.2020).
13. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 19.08.2015 # 652 Pro derzhavne vyznannja dokumentiv pro vyshhu dukhovnu osvitu, naukovi stupeni ta vcheni zvannja, vydanykh zakladamy vyshhoji dukhovnoji osvity. Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» // VR Ukrainy. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/652-2015-%D0%BF> (data zvernennja: 25.11.2020).
14. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy «Dejaki pytannja derzhavnogho vyznannja dokumentiv pro vyshhu dukhovnu osvitu, naukovi stupeni ta vcheni zvannja» vid 08.04.2016 #381 // Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. Oficijnyj veb-sajt. URL: <http://old.mon.gov.ua/files/normative/2016-06-22/5708/nmo-381.pdf> (data zvernennja: 25.11.2020).
15. Polozhennja pro Komisiju z derzhavnogho vyznannja dokumentiv pro vyshhu dukhovnu osvitu. Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» // VR Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0679-16#Text> (data zvernennja: 26.11.2020).
16. Polozhennja pro Komisiju z derzhavnogho vyznannja dokumentiv pro naukovi stupeni ta vcheni zvannja. Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» // VR Ukrainy. URL:

- <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0679-16#Text> (data zvernennja: 26.11.2020).
17. Personalnyj sklad naukovo-metodychnykh komisij (pidkomisij) sektoru vyshhoji osvity Naukovo-metodyčnoji rady Ministerstva osvity i nauky Ukrainy // Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. Oficijnyj veb-sajt. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-personalnij-sklad-naukovo-metodychnih-komisij-pidkomisij-sektoru-vishoyi-osviti-naukovo-metodyčnoji-radi-mon> (data zvernennja: 26.11.2020).
 18. Vyznannja dokumentiv dukhovnykh navchalnykh zakladiv // Ukrainijska Pravoslavna Cerkva. Synodalnyj informacijno-prosvitnyckyj viddil UPC. URL: <https://news.church.ua/2018/04/02/viznannya-dokumentiv-duxovnix-navchalnix-zakladiv-shho-yak-i-koli-yurij-reshetnikov/> (data zvernennja: 26.11.2020).
 19. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy «Pro zatverdzhennja Porjadku prysvojennja vchenykh zvanj naukovym i naukovo-pedagogichnym pracivnykam» // Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. Oficijnyj veb-sajt. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0183-16#Text> (data zvernennja: 26.11.2020).
 20. Khromecj V. L. Normatyvno-pravove vrehuljuvannja dijalnosti zakladiv vyshhoji dukhovnoji osvity v umovakh novogho osvithogho zakonodavstva Ukrainy // Osvitnij diskurs. Ghumanitarni nauky. 2018. Vyp. 6. S. 104–116.
 21. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 29 kvitnja 2015 r. # 266 «Pro zatverdzhennja pereliku ghaluzej znanj i specialnostej, za jakymy zdijsnjuetjsja pidghotovka zdobuvachiv vyshhoji osvity». Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» // VR Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF#Text> (data zvernennja: 26.11.2020).

22. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy «Pro zatverdzhennja personalnogho skladu Naukovo-metodychnykh komisij (pidkomisij) sektoru vyshhoji osvity Naukovo-metodychnoji rady Ministerstva osvity i nauky Ukrainy» // Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. Oficijnyj veb-sajt. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-personalnij-sklad-naukovo-metodychnykh-komisij-pidkomisij-sektoru-vishoyi-osviti-naukovo-metodychnykh-radi-mon> (data zvernennja: 26.11.2020).
23. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy 01.06.2016 # 600 «Pro zatverdzhennja ta vvedennja v diju Metodychnykh rekomendacij shhodo rozroblennja standartiv vyshhoji osvity» // Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. Oficijnyj veb-sajt. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-vnesennja-zmin-do-nakazu-ministerstva-osviti-i-nauki-vid-01062016-600> (data zvernennja: 26.11.2020).